

ربا

پیشینه تاریخی ربا، ربا در قرآن و سنت، انواع ربا و فرار از ربا

۱۶ پیشینه تاریخی ربا

۲۱ ربا در قرآن و سنت

۲۱ **پیشینه فرهنگی جامعه مدرستین حوزه علمیه قم**

۲۳ انواع ربا

۲۵ فرار از ربا

۲۵ نتیجه

۲۷ منابع

۲۷ پیوسته

۲۷ ضمیمه

۲۷ فهرست

۲۷ تصحیح

۲۷ چاپ

۲۷ شابک

۲۷ قیمت

۲۷ توضیحات

۲۷ پخش

۲۷ توزیع

۲۷ آدرس

www.ketab.ir

ریا: پیشینه تاریخی ریا، ریا در قرآن و سنت، انواع ریا و فرار از ریا/بخش فرهنگی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۱.
[۳۰۴ ص.] - مؤسسه بوستان کتاب؛ (۹۰۷) اقتصاد؛ ۱۴. اقتصاد اسلامی؛ (۱۳)

ISBN 978-964-548-741-4

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتاب‌نامه: ص. [۴۶۸] - ۴۷۹؛ هم‌چنین به صورت زیرنویس.

چاپ سوم: ۱۳۹۹.

۱. بهره و ریا (فقه). ۲. بهره و ریا - جنبه‌های قرآنی. ۳. اسلام و اقتصاد. الف. جامعه مدرسین حوزه علمیه قم - بخش فرهنگی. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ج. عنوان. د. عنوان: پیشینه تاریخی ریا، ریا در قرآن و سنت، انواع ریا و فرار از ریا.

۲۹۷/۳۷۲

BP ۱۹۰ / ۱۶ / ۲

۱۳۹۹

www.ketab.ir

■ موضوع: اقتصاد اسلامی؛ ۱۳ (اقتصاد: ۱۴)

■ گروه مخاطب: تخصصی (طلاب، دانشجویان، پژوهشگران و اساتید حوزه و دانشگاه)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۹۰۷

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۷۵۹۲

بوستان کتاب

ISBN 978-964-548-741-4

بوستانکتاب

دستگاه و نایقه با لب (لب رخصی که هنیشیب

بوستانکتاب

ربا

پیشینه تاریخی ربا، ربا در قرآن و سنت، انواع ربا و فرار از ربا

• نویسنده: بخش فرهنگی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

• ناشر: مؤسسه بوستان کتاب

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

• نوبت چاپ: سوم / ۱۳۹۶ • تعدادگان: ۳۰۰ • بها: ۸۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک اثر متعلق به مؤسسه بوستان کتاب است

printed in the Islamic Republic of Iran

♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفائیه)، ص پ ۳۷۱۸۵/۹۱۷، تلفن: ۳۷۷۴۲۱۵۵-۷، شماره: ۳۷۷۴۲۱۵۴، تلفن پخش: ۳۷۷۴۳۴۲۶

♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)

♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۶۶۹۶۹۸۷۸

♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع یاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۳۲۲۳۳۶۷۲

♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۲۲۰۳۷۰

♦ فروشگاه شماره ۵ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، نیش خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۴۳۱۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، با ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخواست به:

E-mail: info@bustaneketab.com

پست الکترونیک مؤسسه: [www.bustaneketab.com](mailto:info@bustaneketab.com) جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت:

با قدردانی از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب و سرویراستار: ابوالفضل طریقه‌دار • ویراستاران: محمدرضا سماک و محمد نقویان
 - اصلاحات حروف‌نگاری: محمود هدایی و احمد مؤتمنی • صفحه‌آرا: احمد اخلی
 - نمونه‌خوانی: شکرالله آقازاد، علی‌رضا یوسفی‌فرد، جلیل حبیبی و سیدعلی قائمی • کنترل فنی صفحه‌آرایی: حسین محمدی
 - مدیر گروه هنری و طراح جلد: مسمود نجابتی • اداره آماده‌سازی: حمیدرضا تیموری
 - اداره چاپخانه: مجید مهدوی، ناصر منتظری و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی
- رئیس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۱۹	پیش‌گفتار
۲۱	لزوم تحقیق دربارهٔ ربا
۲۱	الف) اهمیت ربا
۲۳	ب) رفع شبهات ربا
۲۵	دربارهٔ این کتاب
۲۵	بخش اول: پیشینهٔ تاریخی ربا
۲۷	بخش دوم: ربا در قرآن و سنت
۲۹	بخش سوم: انواع ربا در فقه اسلامی
۳۲	بخش چهارم: فرار از ربا

بخش اول: پیشینهٔ تاریخی ربا

۳۹	فصل اول: ربا در جوامع و مذاهب
۴۰	۱. ربا در جوامع گذشته
۴۰	ربا در سومر
۴۰	ربا در مصر
۴۱	ربا در بابل و آشور

- ۳۱۰ ۲. توافق ضمنی
- ۳۱۱ ۳. زیادی برای دیگری
- ۳۱۱ ۴. شرط ضمانت و رهن
- ۳۱۴ ۵. گرفتن هدیه
- ۳۱۶ ۶. زیادی بدون شرط
- ۳۱۸ ۷. پرداخت بدهی در مکان دیگر
- ۳۲۰ ۸. شرط نقصان
- ۳۲۲ ۹. کاهش بدهی در مقابل تعجیل مدت
- ۳۲۴ نظر اهل سنت
- ۳۲۶ ۱۰. صحت یا بطلان قرض ربوی

بخش چهارم: فرار از ربا

- ۳۳۱ فصل اول: حیل‌های ربا
- ۳۳۱ تعریف حيله
- ۳۳۳ اقسام حیل‌های شرعی
- ۳۳۶ حکم حیل‌های ربا
- ۳۳۶ ۱. حکم حیل‌های ربا از جهت صحت و بطلان
- ۳۳۷ دلایل بطلان حیل‌های ربا
- دلیل اول: حیل‌های ربا چون با علت یا حکمت تحریم ربا منافات دارد، باطل است.
- ۳۳۷ باطل است
- ۳۴۵ دلیل دوم: قصد جدی در حیل‌های ربا وجود ندارد
- ۳۴۸ دلیل سوم: معامله‌ای که با آن در قانون ربا تقلب شود، عرفاً ریاست
- ۳۴۹ دلیل چهارم: يعامل المکلف بتقیض مقصوده
- ۳۵۰ دلیل پنجم: روایات

۳۵۳	تذکر چند نکته
۳۵۴	روایات معارض و راه جمع آنها
۳۶۲	نتایج بحث
۳۶۲	۲. حکم حیل‌های ربا از جهت حرمت و حلیت
۳۶۳	دلایل حرمت حیل‌های ربا
۳۶۳	۱. آیات قرآن
۳۶۷	۲. سنت
۳۶۸	۳. عقل
۳۶۹	یادآوری چند نکته
۳۷۲	انواع حیل‌های ربا
۳۷۲	حیل‌های ربای معمولی
۳۷۲	راه اول: ضمیمه کردن غیر جنس به ثمن یا مثنی
۳۷۶	دلیل مخالفان حیل ضمیمه
۳۷۹	راه دوم: واسطه قرار دادن کالای غیر همجنس
۳۸۰	راه سوم: هبه طرفینی
۳۸۱	راه چهارم: هبه زیادی
۳۸۱	راه پنجم: قرض و ابرا
۳۸۱	حیل‌های ربای قرضی
۳۸۲	راه اول: بیع نقد و نسیه
۳۸۳	حکم فروض اصلی
۳۸۵	دلایل قول مشهور
۳۸۶	بیع عینه
۳۸۹	آیا شرط معامله دوم در معامله اول جایز است؟
۳۹۰	دلیل عقلی

- ۳۹۰ الف) دور
- ۳۹۱ ب) عدم القصد
- ۳۹۲ دلیل نقلی
- ۳۹۴ راه دوم: بیع شرط
- ۳۹۴ دلایل صحّت بیع شرط
- ۳۹۷ راه سوم: بیع محاباتی
- ۳۹۷ راه چهارم: خرید و فروش اسکناس
- ۳۹۸ ۱. وقوع ربای معاملی
- ۳۹۹ ۲. عرفی بودن معامله
- ۴۰۰ ۳. تنافی با حکمت تحریم ربا
- ۴۰۱ راه پنجم: خرید و فروش ارز
- ۴۰۲ راه ششم: گرفتن زیادی در ازای تغییر مکان
- ۴۰۳ راه هفتم: گرفتن زیادی در ازای عمل قرض
- ۴۰۵ راه هشتم: قرار دادن زیادی در مقابل امر به پرداخت بدهی
- ۴۰۸ راه نهم: معامله سفته
- ۴۱۴ حیل‌های ربا در فقه اهل سنت
- ۴۱۵ انواع حیل‌های ربا بین اهل سنت
- ۴۱۶ ۱. بیع العینه
- ۴۱۸ ۲. تورق
- ۴۱۹ ۳. بیع المعامله
- ۴۲۰ ۴. بیع الوفاء
- ۴۲۲ ۵. بیع الاستغلال
- ۴۲۳ فصل دوم: استثناءات ربا
- ۴۲۳ ۱. ربا بین پدر و فرزند

۴۲۷	۲. ربا بین زن و شوهر
۴۲۸	۳. ربا بین سید و عبد
۴۲۹	۴. ربا بین مسلمان و کافر
۴۲۹	الف) مسلمان و کافر حربی
۴۳۰	ب) مسلمان و کافر ذمی
۴۳۲	اشکال اهل سنت
۴۳۵	پاسخ
۴۳۸	قیاس به موارد استثنا
۴۳۹	اؤل: ربا بین دولت و مردم
۴۴۰	پاسخ
۴۴۴	دوم: ربا در شرکت‌ها و مؤسسات اقتصادی
۴۴۴	۱. ربا در شرکت مفارقه
۴۴۶	۲. ربا در مؤسسات اقتصادی شخصی
۴۴۷	اشکال
۴۴۸	۳. ربا در شرکت‌های سهامی
۴۴۹	اشکال
۴۵۱	اشکالات کلی
۴۵۳	فهرست آیات
۴۵۹	فهرست روایات
۴۶۸	کتاب‌نامه

پیش‌گفتار

تحقیق در معارف حوزوی، به غایت مشکل است. محقق نباید به اطلاعات پراکنده‌ای که از علوم اسلامی فراهم آورده، مغرور شود و خود را کارشناس علوم عقلی و نقلی و صاحب نظر در ابواب مختلف فقه بپندارد. معماران بنای علوم اسلامی طی صدها سال تلاش، کنگره اندیشه اسلامی را آن‌سان بلند برآورده‌اند که دست‌رسی به آن، همت‌های عالی و نیت‌های خالصی از خلیل را می‌طلبد. استخراج احکام موضوعات جدید از فقه که بسیاری از مسائل علوم اسلامی نقش مقدّمی آن را به عهده دارند، آسان نیست؛ زیرا سرچشمه اصلی فقه، قرآن و سنت است که فهم دقیق آن‌ها موهبتی است که هر کسی را دست نمی‌دهد.

قرآن در عین زیبایی و سادگی، عمیق و پرمعناست و دارای آیات محکم و متشابه، ناسخ و منسوخ و خاص و عام. تفسیر کار هر کسی نیست، چنان‌که جابر می‌گوید: از امام باقر علیه السلام درباره تفسیر آیه‌ای پرسیدم، پاسخی به من داد. چون بار دوم از تفسیر آن آیه سؤال کردم، پاسخی دیگر داد. وقتی علت را جو یا شدم، فرمود: «قرآن دارای باطن است و باطن هر آیه‌ای دارای باطن دیگری است و چیزی مانند تفسیر قرآن دور از فهم مردم عادی نیست».^۱

در مورد کلام معصومان علیهم السلام نیز این امر صادق است، چنان‌که صادق آل محمد علیهم السلام

۱. محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۹۱، ح ۳۷ و ص ۹۵، ح ۴۸.